

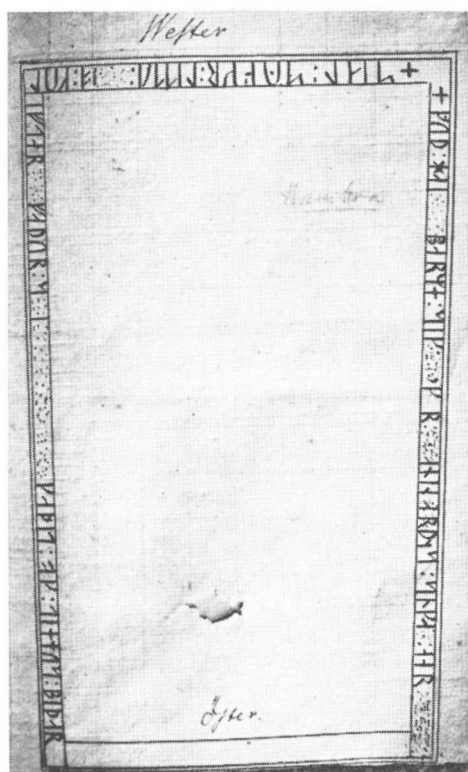

Fig. 18. G 14. Hamra kyrka. Efter teckning i Wallins Analecta.

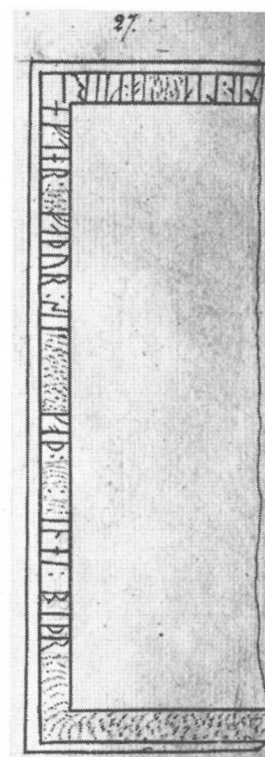

Fig. 19. G 14. Hamra kyrka. Efter teckning av J. H. Wallman.

14. Hamra kyrka.

Pl. 5.

Litteratur: L 1804, S 181 och L 1800, S 177. C. Linnæus, *Iter Gotlandicum* (hs i Linnean Soc., London), s. 356; G. Wallin, *Analecta Gothlandica* I, s. 640 (Linnæus), 699, 703; C. G. Hilfelings, *Resejournal* 1799 (F m 57: 6), s. 81; J. H. Wallman, *Öländska och gothländska fornlemningar*, 1830 (ATA), fig. 27 och fig. 21.

Äldre avbildningar: Wallin, teckning (a. a. s. 703); Wallman, teckning (a. a. fig. 27 och fig. 21; även i Liljegren, *Fullständig Bautil*: L 1804 och L 1800).

Runristad gravhäll. Den låg vid mitten av 1700-talet enligt Wallin »mit för Kyrkan på södra Sidan 9 alnar ungefär från Kyrkmuren, och hör Öimunds til i Hamre. Bägge Longsidorna woro nog otydeliga. På östra Kanten hade aldrig warit runor, ei eller någon ristning in uti.» Stenen var ännu hel. — Vid Hilfelings besök år 1799 var den kluven på mitten i stenens längdriktning, och endast ena halvan fanns kvar på kyrkogården i Hamra. »Ett annat fragment, hvaraf hälften för 30 år sådan blifvit tagen till Tröskel vid Öija Prestegård, och som jag der sedt, men af tramp så förnött, att intet kunde inhämtas deraf.» — Carl Säve har år 1844 granskat inskriften på den halva del av gravhällen, som fanns kvar i Hamra. Det stycke, som hade blifvit fört till Öja prästgård (L 1800, S 177), kunde han icke återfinna. Förmodligen var det helt utslitet och förstört.

Av denna gravhäll finns alltså ett större fragment i behåll. Det står lutat mot kyrkogårdsmuren Ö om koret, närmast N om G 13. Det är samma stycke, som omtalades av Helfeling och Säve och som avbildades av Wallman (fig. 27, här fig. 19); det motsvarar den vänstra halvan (i stenens längdriktning) av den ursprungliga gravhällen, sådan den finns avbildad hos Wallin. Grå kalksten. Längd 1,72 m, bredd 0,64 m. Formen är i det närmaste rektangulär. Den ursprungliga gravhällen förefaller emellertid ha varit svagt trapetsoid; det är därför utan vidare klart, vad som har varit upp och ned, höger och vänster. Ingen ornering har funnits på hällens mittyta, endast skriftband utefter ytterkanterna; det längst nere vid stenens fotända har dock aldrig varit använt för inskrift. Inskriften är numera svårt sliten och vittrad, och endast med hjälp av äldre läsningar kunna enstaka runor och runstavar återfinnas.

Inskriften består av två delar. Båda börja i toppändan t. h. med var sitt kors + . Den ena går åt vänster i skriftbandet upptill och sedan utefter vänstra sidan; runorna skola läsas utifrån. Den andra löper nedåt utefter högra ytterkanten; runorna skola här läsas inifrån.

Inskrift (enligt Linnæus):

+ sial : synkr : litu : a -- o : ki ... aktr : r -- faþur : ...

+ guþ : han : barma : sik ... þk ... anl ... rþas : s · siman : ier ...

I Wallins samlingar (s. 703) finns dessutom en annan, tydligen av Linnæus oberoende läsning av inskriften: + sial : synkr : littu ... o : kul iftar ... faþur : s ... kaþit : ok tieeus : biþar + guþ : ha - ... parma : sik ... k r : anin arþ - s : snka : eer ... — Helfeling: ... iftir : faþr : satn : ... garþi : ok : h --- s : giþr. — Wallman: ... - in : lit ... io : k -- r efter : ... faþur : si - ... kop : ... inei : biþr. — Säve: ... akr : lit ... : a ... a : k ... efter : faþur : sin : ... kaþ ... : ok : djeþ : ... si : biþar ...

Inskriften har tydligen redan på 1700-talet varit mycket svårläst. Enstaka ord kunde väl urskiljas, men någon sammanhängande text gick icke att erhålla.

Möjligen kan man förmoda, att gravhällen har innehållit följande inskrift:

Siau synir litu ... giara eftir ... faþur sinn ... Guþ hann barme sik ...

»Sju söner läto göra (stenen) efter ..., sin fader ... Gud han förbarme sig ...»

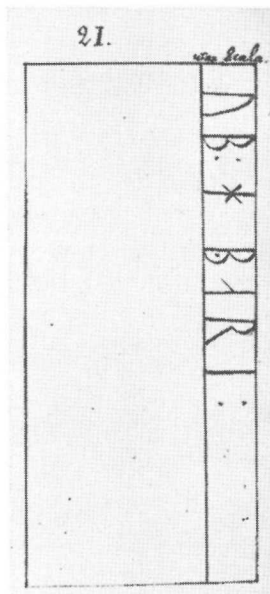

Fig. 20. G 14. Hamra kyrka.
Efter teckning av J. H.
Wallman.

Såsom förut är nämnt, uppger Helfeling, att ett fragment av gravhällen omkring år 1770 hade blivit fört till prästgården i Öja och där blivit använt som tröskel. Helfeling hade själv sett det där, men det var »af tramp så förnött, att intet kunde inhämtas deraf». Tydligen är det samma fragment, som Wallman år 1830 fann »i förstugan i Öja Prästegård» och varav han gjorde en teckning (fig. 21, här fig. 20). Wallman kände sannolikt icke till, att det hade kommit från Hamra. Det togs sedan upp som ett särskilt nummer i Liljegrens och Säves samlingar (L 1800, S 177). Det kunde icke återfinnas av Carl Säve år 1844 och har även senare varit förkommet.

Inskrift (enligt Wallman):

... ub : h pari : ...

Wallmans läsning av de nötta runorna på fragmentet i Öja prästgård stämmer rätt väl överens med vad Linnæus och Wallin ha kunnat läsa på gravhällen i Hamra, början av inskriften upptill på högra sidan: **guþ : han : barma.**

15. Hamra kyrka.

Litteratur: C. Linnæus, *Iter Gotlandicum* (hs i Linnean Soc., London), s. 356; G. Wallin, *Analecta Gothlandica* 1, s. 640 (Linnæus).

I uppteckning av Carl Linnæus, bevarad dels i hans handskrivna reseberättelse (*Iter Gotlandicum*), dels i den samling av gotländska runinskrifter, som han lämnade till biskop Wallin (*Analecta Gothlandica* 1, s. 639–641), förekommer en inskrift vid Hamra kyrka, som icke är känd från någon annan källa. Den har hos Linnæus sin plats närmast efter G 11 och G 14 och framför G 13 och G 12. Sannolikt låg den, liksom de båda förra, på södra sidan av kyrkan.

Inskrift:

ollaf : lit · kiara · stain ... alum · himiriki : amin
 5 10 15 20 25 30

»Olav lät göra stenen ... (give) alla himmelriket. Amen.»

Om namnet *Olafr* se G 8.

16. Hamra kyrka.

Pl. 6.

Litteratur: S 182. O. v. Friesen, *Anteckningar* 1923 (UUB).

Äldre avbildning: O. v. Friesen och J. W. Hamner foto 1923 (ATA).

Ett stycke av en runristad gravhäll. Det ligger vid insidan av kyrkogårdsmuren Ö om kyrkans kor, upplagt på stenen G 18. Tidigare (vid v. Friesens besök 1923 liksom vid inventeringen 1944) har det legat vid södra kyrkogårdsmuren, på insidan. Det är upptaget i Säves samling som nr 182: »ett litet hörnstycke sågs, hvarpå stod: ... **faþur : sin** ...» Säve identifierar det utan skäl med en av de »olästa» inskrifterna hos Liljegren: L 1805.

Grå kalksten. Längd 0,47 m, bredd 0,22 m; tjocklek 15 cm. Den kanthuggna passningen visar, att stenen har varit lockhäll i en gravkista. Runorna äro tydliga.

Inskrift:

... **faþur : sen** ...
 5

»... sin fader ...»

Punkten i 7 **e** är rätt tydlig.

17. Hamra kyrka.

Litteratur: S 183.

»Stenen är hel, men var 1844 alldeles oläslig, utom ordet ...**arfa**...» (Carl Säve). Säve identifierar den med »L 1806 oläst».

Gravhällen har icke med säkerhet kunnat återfinnas bland de många gravhällar, som stå uppställda längs kyrkogårdsmurens insida.